

Mario Kovač

OAZA ZDRAVOG RAZUMA U DUHOVNOJ PUSTINJI

Suzana Marjanić: *Topoi umjetnosti performansa: lokalna vizura*

Durieux/ Hrvatska sekcija AICA, 2018.

Suzana Marjanić je već gotovo tri desetljeća tiha i nenametljiva, ali vjerna pratiteljica i kroničarka domaće umjetničke prakse performansa i srodnih izvedbenih žanrova (hepeninzi, akcije, demonstracije, hibridni kazališni oblici...). Prije četiri godine svoj rad sakupila je i objavila u opsežnoj knjizi *Kronotop hrvatskog*

performansa: od Travelera do danas koja je odmah postala kapitalno djelo u tom području umjetničkog istraživanja.

No, nakon izlaska te knjige autorica nije „zatvorila butigu“ ili uživala u zasluženim lovorikama, nego je nastavila biti aktivna i objavljivati radove i članke srodne tematike u brojnim časopisima (Narodna umjetnost, Treća, Zarez, Kazalište...) ili programskim knjižicama raznih izložbi ili monografija.

Tako je ova njena nova knjiga sastavljena uglavnom od takvih tekstova koji su, unatoč tome što su pisani za različite periodike, tematski objedinjeni u sadržaju posvećenom performativnim narativima mnogobrojnih aktera domaće kulturne scene.

Dvadesetak tekstova u ovoj knjizi pokriva umjetnost performansa i srodnih formi, a podijeljeni su na nekoliko načina. Prva i najuočljivija je podjela koja raščlanjuje radove domaćih i nekolicine stranih umjetnika, ovisno o tematici rada.

I, kao što se očekuje od intelektualno angažirane osobe kao što je autorica, te teme su uglavnom politički i aktivistički angažirane: borba za prava životinja, ljudska prava, feministički i ekološki aktivizam, kao i teme vezane uz terorizam, izbjegličku krizu i druga ključna društvena pitanja.

U drugu kategoriju spadaju tekstovi koji se bave teoretskom obradom određenih izvedbenih fenomena ili pojava, pri čemu se ističu poglavlja o živoj slici te *happeningu*, odnosno pokušaju da se *happening* definira u lokalnoj vizuri.

Trećoj skupini pripadaju tzv. prigodni tekstovi koji su pisani kao osvrt na neka javna događanja i festivale ili kao dio neke programske knjižice, pri čemu se ponajviše ističu tekstovi o Kniferovim meandrima, kao i detaljno obrađena kronologija rada na predstavi grupe Montažstroj "55+".

Konačno, preostali tekstovi pokrivaju izrazito uska područja interesa autorice, kao što su art-veksilologija (znatnost o zastavama) ili obrade mita u umjetničkim projektima.

Za sam kraj, autorica nas je počastila i poglavljem koje se bavi njenom mladenačkom izvedbenom prošlošću u grupama Ljubičasti Deltoid i Zublja Agapa iz kojeg se iščitava kako je žar istraživanja u njoj nastao plamtjeti i nakon preranog izvedbenog „umirovljenja“.

Baš kao i prethodna autoričina djela, ova knjiga drži visoko podignut standard akademskoga pisma te je vrelo podataka o izvedbenim praksama koje bi možda ostale izgubljene u bespućima Interneta ili opskurnim arhivima.

Izrazito detaljno navedena i obilna literatura korištena kao građa knjige predstavlja potencijalnu odskočnu dasku za neke buduće kazališno-izvedbene „arheologe“.

Ovom knjigom Suzana Marjanić spašava od zaborava mnoge rubne pojave hrvatske umjetnosti koje bi akademska elita najradije izbrisala iz enciklopedija i almanaha te nastavlja biti oaza zdravog razuma u ovoj duhovnoj pustinji u kakvoj živimo.

Martina Petranović

AUTORSKI PRISTUP SCENOGRAFIJI – PRISUSTVO IDEJE IZ SFERE DRAMATURGIJE

Gordana Popović Vasić
Irina Subotić
Miodrag Tabački

Clio, Beograd 2004.

U popularnoj emisiji kulturno-umjetničkoga programa Radiotelevizije Srbije, *Autoportret*, prije dvije se godine (2016.) publici predstavio istaknuti srpski scenograf Miodrag Tabački, da bi živopisan prikaz svoje bogate i plodne profesionalne karijere i privatnoga života, zaključio mišlju kako se o umjetnosti scenografije i

kostimografije nedovoljno zna i piše i pozvao potencijalne stručnjake da svrnu pozornost i na spomenute dvije umjetničke discipline. Tabački i njegova dugogodišnja suradnica kostimografkinja Angelina Atlagić, koju je tom prigodom ugostio kao sugovornicu u procesu vlastitoga samorazotkrivanja, nisu se sasvim do kraja složili oko toga iz kojeg bi se područja potencijalni stručnjaci za kostimografiju i scenografiju trebali „regrutirati“ s obzirom na pripadnost spomenutih disciplina i likovnoj i kazališnoj umjetnosti, no ostaje činjenica da se čak i najpoznatiji srpski scenograf, čiji su uspjesi priznati i objerani i unutar Srbije i izvan njezinih granica, osjetio pozvanim komentirati nedostatnu pokrivenost ovih tema i u povijesnim studijama, i u teorijskim radovima, i u kazališnoj kritici. Nesumnjivo, Tabački je zasigurno u pravu kada govori o široj slici, no valja ipak reći da se posljednjih godina stvari itekako kreću nabolje kada je riječ o usmjerenosti kazališno-povijesne, teorijske i kritičke misli na vizualnu komponentu kazališne izvedbe u stručnim knjigama, periodici, skupovima, izložbama, studijskim programima i sličnom, kao što to vrijedi i za njegov vlastiti opus.

Naime, bilo bi neutemeljeno reći da Miodrag Tabački, neovisno o tome koliko on drži svoj umjetnički opus mjerodavno obrađenim i relevantno kazališno-povijesno analiziranim, kontekstualiziranim i prezentiranim, nije privukao dovoljno stručne pozornosti. Upravo suprotno, riječ je o umjetniku o čijem se radu s obzirom na navedeni okvir neobično mnogo

pisalo i čiji je opus bio predmetom brojnih kritika, izložbi, (retrospektivnih) kataloga, studija pa i dviju monografija: jedna je monografija *Miodrag Tabački* koju mu je povodom tridesete obljetnice rada izdala beogradska nakladnička kuća Clio (2004.), a druga je *Automonografija* kojoj je, kako govori i sam naslov, autor sam Tabački, a objavljena je 2011. u izdanju kragujevačkog Krleževskog-srpskoga teatra i u kojoj sam Tabački govori o vlastitome radu i vlastitim pogledima na kazališnu scenografiju i kostimografiju.

U ovome će prikazu biti govora o prospomenutoj monografiji čije su autorice povjesničarke umjetnosti Gordana Popović Vasić i Irina Subotić, dugogodišnje pratiteljice pa i zagovornice rada Miodraga Tabačkog, što i unaprijed upućuje na kompetentnost odabranoga pristupa i prikaza, a relevantnost monografije osnažena je i pridijevanjem opsežnoga razgovora sa samim scenografom koji prigodu koristi za iznošenje pogleda na vlastiti profesionalni put i rezimiranje svojih vrlo jasno postuliranih osobnih stavova o scenografskom poslu i brojnim širim kazališnim pitanjima snažnije ili labavije povezanim sa samom scenografskom problematikom. Napomenimo odmah, monografija je od izuzetnoga značenja i za hrvatsku sredinu, ne samo zbog toga što je riječ o umjetniku koji je periodički djelovao i na hrvatskim pozornicama, kako u vrijeme bivše Jugoslavije tako i nakon osamostaljenja Hrvatske – posljednji put na uprizorenju *Modrobradoga* Staše Zurovca u Hrvatskom narod-